

Ryszard Grygiel, Piotr Bogucki

Brześć Kujawski, woj. włocławskie. Stanowisko 3

Informator Archeologiczny : badania 12, 23-25

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BARYCZ, gm. Wieliczka
woj. krakowskie
Stanowisko 8

Muzeum Żup Krakowskich
Wieliczka

Badania prowadził mgr Adam Szybowicz. Finansowało Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka.
Drugi sezon badań: Osada kultury lendzielskiej.

Założono ogółem 6 wykopów o powierzchni około 76 m². Część wykopów założono przy krawędzi zapadliska, a część nawiązano do ubiegłorocznych.

Odkryto 11 obiektów: dwie jamy produkcyjne, 1 jamę zasobową, 7 jam o nieokreślonej funkcji oraz fragment szerokiego rowu /?/. Do szczególnie interesujących należy jama 1. W rzucie poziomym posiadała kształt owalny o wymiarach 4 x 3 m. W profilu posiadała kształt nieckowaty. Zawartość jamy stanowiła popielato-czarna ziemia, w której znaleziono ponad tysiąc fragmentów ceramiki, kilkadziesiąt wyrobów krzemienych, fragment toporka kamiennego, przęślik wykonany ze skorupy, fragment kamiennego rozcieracza i dużą ilość cegiełek polepy. Jama posiadała charakter produkcyjny. Prawdopodobnie warzono tu solankę. Pozostałe jamy posiadały kształt kolisty o średnicy wahającej się od 146 do 192 cm, a jedna kształt prostokątny o wymiarach 170 x 100 cm. Zawartość jam stanowiła ceramika i wyroby krzemienne, należy więc sądzić, że były jamami użytkowymi. Materiał z osady należy łączyć ze średnią fazą kultury lendzielskiej.

Materiał znajduje się w Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce.

Badania będą kontynuowane.

BRZESC KUJAWSKI
woj. włocławskie
Stanowisko 3

Muzeum Archeologiczne
i Etnograficzne
w Łodzi

Badania prowadził mgr Ryszard Grygiel /autor sprawozdania/ przy współudziale Piotra Boguckiego /Harvard University, Cambridge, U. S. A. /. Finansowali: WKZ we Włocławku, Urząd Miasta i Gminy w Brześciu Kujawskim oraz Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi. Kontynuacja badań z 1937 roku. Osada i cmentarzysko kultury ceramiki wstęgowej rytej, osada i cmentarzysko grupy brzesko-kujawskiej kultury lendzielskiej, osada i cmentarzysko kultury amfor kulistych, osada kultury przeworskiej ze środkowego okresu lateńskiego, osada ze schyłku III okresu wczesnego średniowiecza.

Stanowisko 3 należy do najmniejszych a zarazem najbardziej krańcowych stanowisk na obrzycin cyplu wcinającym się w bagna dawnego jeziora Smętowo. Odkryte zostało i częściowo przebadane przez prof. dr. Konrada Jażdżewskiego i Stanisława Madajskiego w roku 1937. W tegorocznych badaniach nawiązano siatkę odcinków o wymiarach 5 x 5 m do granicy północnej i zachodniej wykopów z 1937 roku.

W tym sezonie przebadano 725 m². Zaobserwowano następującą stratygrafię: warstwa ziemi ornej O - 20 cm, warstwa kulturowa 20 - 70 cm /występowała tylko w przypadku największego nagromadzenia obiektów/, gliniasty całec z wkładkami żwiru i piasku, na większości badanego obszaru zalegający tuż pod warstwą ziemi ornej, na jego powierzchni czytelnie rysowały się wypiętniska obiektów.

Z kulturą ceramiki wstęgowej rytej związanych jest sześć wyjątkowo bogatych jam gospodarczych, zawierających materiały ceramiczne, kamienne, krzemienne, kostne, a także nieliczne ozdoby ceramiczne i z kości, ponadto pojedynczy grób ludzki przylegający do centralnego, największego obiektu o długości 12 m i szerokości 3 m.

W przebadanej części stanowiska liczebnie zdecydowanie przeważały obiekty grupy brzesko-kujawskiej kultury lendzielskiej, które funkcjonalnie są ściśle związane z dwiema chatami trapezowatymi z badań w 1937 roku /obiekty te przylegają bezpośrednio do dłuższych ścian chat/. W grupie odkrytych obiektów wyróżniono dwa zasadnicze rodzaje, z których pierwszy, liczniejszy, związany jest z wybieraniem gliny na budowę ścian chat, drugi natomiast stanowią jamy specjalnie drążone w glinie, przeznaczone do magazynowania żółwi, małży i ryb. Obserwacja profili pierwszego rodzaju obiektów, tzw. glinianek, wykazała, że także niektóre z nich po uprzednim zasypaniu do odpowiedniej głębokości spełniały funkcję obiektów gospodarczych. Zwracają uwagę szczególnie dwie jamy o średnicy ok. 6 m, z których każda zawartością odpowiada jednej z dwóch chat trapezowatych na tym stanowisku, powiązanych ze sobą stratygraficznie. Należy to specjalnie podkreślić. Obiektom tym towarzyszył bardzo liczny materiał, głównie ceramiczny, krzemienisty i kostny, ponadto płaskie, asymetryczne siekierki kamienne, jedno narzędzie wiercone oraz młot w kształcie dysku, ozdobny z miedzi, z kości zwierzęcych, z muszli małży oraz z bursztynu /figurka zwierzęca/. Do niezwykle rzadkich należy również zaliczyć obiekty związane z produkcją toporów rogowych i śladami hutnictwa miedzi. Z omawianą kulturą związane są ponadto dwa groby: ludzki w jamie gospodarczej i zwierzęcy-psa, również w jamie.

Z kulturą amfor kulistych wiążemy trzy groby ludzkie, zalegające we wspólnej jamie, grób świni a także nieliczne materiały ceramiczne pochodzące z warstwy kulturowej. Należy podkreślić wyjątkowo wczesną metrykę odkrytych materiałów tej kultury, mogących ewentualnie wskazywać w pewnych wypadkach na bliski związek z materiałami grupy brzesko-kujawskiej kultury lendzielskiej. Zagadnienie to wymaga jednak głębszej analizy posiadanych materiałów, jak również dalszych badań na tym stanowisku.

Kulturze przeworskiej ze środkowego okresu lateńskiego odpowiada tylko jeden obiekt o charakterze półziemianki /wymiary: długość 7 m, szerokość 3 m i głębokość 2,30 m/, zawierający bardzo liczny materiał zabytkowy, w tym niezwykle rzadki dla tego okresu zestaw form ceramicznych.

Ze schyłkiem III okresu wczesnego średniowiecza należy wiązać cztery paleniska /obstawa kamienna silnie przepalona i częściowo rozwleczona przez głęboką orkę/ oraz studnię odkrytą na kulminacji stanowiska /głębokość do 3 m bez śladów cembrowiny/. Opisane obiekty łączą się zapewne z krótkotrwałym osadnictwem, czasowo zbliżonym do okresu lokacji Brzeźcia Kujawskiego na prawach miejskich / ok. 1250 roku/.

Wzorem badań z lat ubiegłych przesiewano wypełniska obiektów głównie neolitycznych, za pomocą sita wodnego, co w wielu wypadkach pozwoliło stwierdzić obecność spalonych ziarn zbóż i roślin dziko rosnących, a także szczątków ichtologicznych. Zebrano również liczne próby węgla drzewnych, które metodą radiowęglową C14 pozwolą określić wiek bezwzględny obiektów neolitycznych.

Materiały przechowywane są w MAiE w Łodzi.

Badania będą kontynuowane.

BUDZYN
woj. piłskie
Stanowisko 1

Muzeum Archeologiczne
w Poznaniu

Badania prowadził dr Andrzej Prinke. Finansował WKZ w Pile. Pierwszy sezon badań. Osada kultury pucharów lejkowatych.

Stanowisko leży w centrum rozległego, zalesionego kompleksu wydmowego, na północ od drogi z Budzyna do Proсны. Założono 2 wykopy o łącznej powierzchni 126 m².

Inwentarz obejmuje wyłącznie materiały zabytkowe kultury pucharów lejkowatych; silnie rozdrobnione, dość liczne /do 121 szt./m²/ fragmenty ceramiki, znacznie rzadsze /do 9 szt./m²/ wyroby krzemienne /rdzenie, narzędzia i odpadki/ oraz stosunkowo szeroki zestaw narzędzi i wytworów pracowni kamieniarskiej /płyty kamienne do gładzenia, tłuczki, podkładki, bryły surowca ze śladami obróbki, półfabrykaty siekier i toporów oraz gotowe wyroby/.

Duża część materiałów zabytkowych wystąpiła in situ w dwóch jamach o wymiarach 4 x 1,5 m i głębokości 1,0-1,1 m; jedna z nich zawierała większość okazów związanych z wytwórczością kamieniarską. Cechy materiałów ceramicznych /przede wszystkim wątki ornamentacyjne i obecność flasz z kryzą/ wskazują na związek osady z fazą wiórecką wymienionej kultury.

Badania będą kontynuowane.